

Z TEMNÝCH LESŮ, ŽLUTÉ STROMY

Roman Polách

Poetika básnické tvorby Radka Fridricha je trvale rozpoznatelná — to je tak, když autor (ne)šťastně nalezne svůj *modus operandi*. Rodák českoněmeckého severu už od prvních knížek intenzivně píše o tomto areálu s pohnutou historií. Je básnickým topologem, píše básnickou historii tohoto prostoru, vyvolává jeho mytické bytosti, příšery a příšerky, píše o blouznivcích, chvástalech, marnivcích, ve svých textech nechává promlouvat dávno mrtvé muže a ženy a prodlužuje tím nejenom jejich mnohdy tragicky nedokončený příběh, ale zároveň rozšiřuje příběh výše uvedeného kraje. Motivicko-tematická síť tohoto mikrosvěta se pak stává Fridrichovou konstantou, kterou zpracovává dlouhodobě rovněž pevnou formální strategií — expresionistický modus jeho básnického vidění i vyprávění, rozjitřená, velmi kontrastní a surová obrazotvornost, divá (jazyková)

grotesknost, neurvalost, chlapácká sexuální senzualita, neustále všudypřítomná smrt, zmar, rozklad. Zakládajícím časoprostorem je z velké části noc, typické je užívání enumerací, návratových motivů a refrénů a tak dále. Lze konstatovat, že autor dokonale ovládl historickou expresionistickou techniku, a pokud bych měl jmenovat jeho básnického blízence, jako prvního bych vyhrkl Morgensterna právě pro jeho expresionistické vidění a bohatou básnickou vynalézavost s podivuhodnými postavami a ještě podivuhodnějšími jmény.

O všech Fridrichových knihách se totiž dá říci, že jsou konceptuální, nejsou to bezprostřední existenciální sdělení, ale ve svém sémantickém gestu mají jasné rozvržení. Stejně tak nová básnická kniha *Škrapové pole* je složena ze čtyř promyšlených oddílů, které autor jako vždy ve svých knihách na konci v poznámce osvětluje. První z nich je nejbližší tomu, co bylo o jeho tvorbě zmíněno v úvodu: je to poezie věnovaná jeho kraji, tento kraj je ovšem reprezentován především mytologizující perspektivou — básně tu jsou mnohdy písněmi-zařikávadly či černými parodiemi na lidové formy, jež často tematizují smrt. Skutečnost je zde často viděna snově, konečkonců i sny jsou zde spojeny s oním přírodně-mytickým prostorem jako sny havraní nebo hadí.

Druhý oddíl vychází z horského prostoru a přechází do přízračného městského časoprostoru — do oblasti neustále se proměňujícího města, žlutých snů, kobaltových vzpomínek a modrých přístavních měst. Opět třeba i oním spojením až nemocně měsíčně žluté a rytířsky modré můžeme vidět jasnou návaznost na expresionistickou malbu světa. Celý oddíl charakterizuje především bachelardovský motivický archetyp vody a snu — neustálý pokus o návrat do dětství, třeba i skrze opět expresivní „kryší“, surovou perspektivu: „Jako dítě / jsem si přál dívat se / do soukolí města / kryším pohledem [...] Jako dítě? / Už jím nejsem?“

Třetí a čtvrtý oddíl jsou už mnohem konceptuálnější. Oddíl *Podle* je založen

na montážích vypreparovaných vět z básnických, prozaických a dramatických děl světové literatury, které Fridrich vsunuje do svorníku své poetiky. Neustálou fragmentárností, stále přítomnou temností a zároveň silnou groteskností se přitom od Morgensterna posunuje spíše k Tristanu Tzarovi, k jeho vybuchujícím obrazům, překvapivým spojením, nikdy nekončícím příběhům a básnické drzosti. Fridrich vlastně v těchto dvou oddílech prožívá posun historické poetiky z onoho přízračného expresionismu do imaginativně fragmentárnějšího projevu, který představoval dadaismus.

Svědčí o tom pokus čtvrtého oddílu, v němž básník preparací z gramatických příruček němčiny vytváří opět velmi groteskní, expresivní svět, v němž si nikdo nerozumí, je tu neustále přítomen problém, protože se logicky tyto příručky snaží uživatele připravit na problematické situace ve světě, ale jestliže pomineme naučnou funkci příruček a zůstaneme pouze v tomto světě-problému, jsme ztraceni v groteskních statementech postav, v jejich absurdní komunikaci, neustále uprostřed nedorozumění a naštvanosti a tak dále. Konečně podobné příručky nemají daleko k poezii jako takové.

Díky básním Radka Fridricha jsem kdysi nově vkročil do mně tehdy naprosto neznámých časoprostorů, které mi dodnes připadají sympaticky neznámé. Jejich neustálým reduplikováním a čím dál tím jasnější autorskou formální strategií se mi však tato poezie stávala čím dál jednorozměrnější, zatímco ve chvílích, kdy Fridrich z této zavedenosti ukročí, se moje oči opět rozšíří — bylo tomu u jeho souboru fónické poezie *Ptačí řeči* a je tomu tak částečně oním možná autorsky bezděčným propojením několika různých oddílů, které však na sebe rovněž i přes rozdílné konceptuální pozadí navazují, a to v jisté přízračnosti světa, v jeho mnohdy absurdní, snové (a příznačně zde i válečné) atmosféře, ale rovněž v grotesknosti a humoru. A třeba také lásce. ●

Radek Fridrich
Škrapové pole
Host, Brno 2024
112 stran

